

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

25. juuli 2018*

Eelotsusetaotlus – Eelotsuse kiirmenetlus – Politseikoostöö ja õigusalane koostöö kriminaalasjades –
Euroopa vahistamismäärus – Raamotsus 2002/584/JSK – Artikli 1 lõige 3 –
Liikmesriikidevaheline üleandmiskord – Täitmise tingimused – Täitmata jätmise alused –
Euroopa Liidu põhiõiguste harta – Artikkel 4 – Ebainimliku või alandava kohtlemise keeld –
Kinnipidamistingimused vahistamismääruse teinud liikmesriigis – Vahistamismäärust täitva
õigusasutuse tehtava kontrolli ulatus – Kabevõimaluse olemasolu vahistamismääruse teinud
liikmesriigis – Selle liikmesriigi ametivõimude kinnitused

Kohtuasjas C-220/18 PPU,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremeni (Bremeni liidumaa kõrgeim üldkohus, Saksamaa) 27. märtsi 2018. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse samal päeval, järgmise isiku suhtes tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmisega seotud menetluses:

ML

menetluses osales:

Generalstaatsanwaltschaft Bremen,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president R. Silva de Lapuerta, kohtunikud J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, S. Rodin ja E. Regan (ettekandja),

kohtujurist: M. Campos Sánchez-Bordona,

kohtusekretär: ametnik K. Malacek,

arvestades kirjalikku menetlust ja 14. juuni 2018. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- ML, esindaja: *Rechtsanwalt* A. Jung,
- Generalstaatsanwaltschaft Bremen, esindaja: *Oberstaatsanwalt* M. Glasbrenner,
- Saksamaa valitsus, esindajad: T. Henze ja M. Hellmann,
- Belgia valitsus, esindajad: C. Van Lul, C. Pochet ja A. Honhon,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

- Taani valitsus, esindaja: M. Søndahl Wolff,
- Iirimaa, esindaja: G. Mullan, *BL*,
- Hispaania valitsus, esindaja: M. A. Sampol Pucurull,
- Ungari valitsus, esindajad: M. Z. Fehér, G. Tornyai ja M. M. Tátrai,
- Madalmaade valitsus, esindaja: J. Langer,
- Rumeenia valitsus, esindajad: E. Gane ja C.-M. Florescu,
- Euroopa Komisjon, esindajad: R. Troosters ja S. Grünheid,

olles 4. juuli 2018. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklit 4 ning nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (EÜT 2002, L 190, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 34), muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK (ELT 2009, L 81, lk 24), (edaspidi „raamotsus“), artikli 1 lõiget 3, artiklit 5 ja artikli 6 lõiget 1.
- 2 Taotlus on esitatud Nyíregyházi Járásbírósági (Nyíregyháza piirkondlik kohus, Ungari) 31. oktoobril 2017 MLi suhtes tehtud vahistamismääruse täitmise raames Saksamaal, et pöörata MLi suhtes Ungaris täitmisele vabadusekaotuslik karistus.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Harta

- 3 Harta artiklis 4 „Piinamise ning ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise keeld“ on sätestatud:

„Kedagi ei tohi piinata ega ebainimlikult või alandavalt kohelda ega karistada.“
- 4 Selgitustes põhiõiguste harta kohta (ELT 2007, C 303, lk 17) on täpsustatud, et „[harta] [a]rtiklis 4 sisalduv õigus vastab õigusele, mis on tagatud [4. novembril 1950. aastal Roomas allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK“)] artikliga 3, millel on sama sõnastus [...]. Harta artikli 52 lõike 3 kohaselt on nimetatud õigusel sama tähendus ja ulatus kui Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni nimetatud artiklil“.

- 5 Harta artiklis 47 „Õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele“ on sätestatud:

„Igaühel, kelle liidu õigusega tagatud õigusi või vabadusi rikutakse, on selles artiklis kehtestatud tingimuste kohaselt õigus tõhusale õiguskaitsevahendile kohtus.

[...]“

- 6 Harta artikli 51 „Reguleerimisala“ lõige 1 näeb ette:

„Harta sätted on subsidiaarsuse põhimõtet arvesse võttes ette nähtud liidu institutsioonidele, organitele ja asutustele ning liikmesriikidele üksnes liidu õiguse kohaldamise korral. [...]“

- 7 Harta artikli 52 „Õiguste ja põhimõtete ulatus ja tõlgendamine“ lõikes 3 on sätestatud:

„Hartas sisalduvate selliste õiguste tähendus ja ulatus, mis vastavad [EIÕKga] tagatud õigustele, on samad, mis neile nimetatud konventsiooniga ette on nähtud. See säte ei takista liidu õiguses ulatuslikuma kaitse kehtestamist.“

Raamotsus

- 8 Raamotsuse põhjendused 5-7 on sõnastatud järgmiselt:

„(5) [...] [S]üüdimõistetute kriminaalkaristuste täitmiseks või kahtlustatavatele süüdistuse esitamiseks uue lihtsustatud üleandmissüsteemi sisseviimine [võimaldab] kõrvaldada keerukuse ja võimalikud viivitused, mis on omased praegusele väljaandmiskorrale. [...]“

(6) Käesolevas raamotsuses sätestatud Euroopa vahistamismäärus on esimene kindel meede kriminaalõiguse valdkonnas, millega kohaldatakse vastastikuse tunnustamise põhimõtet, mida Euroopa Ülemkogu nimetas õigusosalase koostöö nurgakiviks.

(7) [Kuna] 13. detsembri 1957. aasta väljaandmise Euroopa konventsioonile rajatud mitmepoolse väljaandmissüsteemi asendamise eesmärki ei suuda seoses selle ulatuse ja toimega ühepoolset tegutsevad liikmesriigid piisavalt saavutada ning seda saab paremini saavutada liidu tasandil, võib nõukogu võtta meetmeid vastavalt subsidiaarsuse põhimõttele, millele on osutatud [EL] artiklis 2 ja [EÜ] artiklis 5. Viimati nimetatud artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev raamotsus kaugemale sellest, mis on vajalik nimetatud eesmärgi saavutamiseks.“

- 9 Raamotsuse artiklis 1 „Euroopa vahistamismääruse määratlus ja selle täitmise kohustus“ on ette nähtud:

„1. Euroopa vahistamismäärus on liikmesriigi väljaantud kohtuotsus, et teine liikmesriik võtaks tagaotsitava vahi alla ja annaks ta üle kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmise või vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks.

2. Liikmesriigid täidavad mis tahes Euroopa vahistamismääruse vastastikuse tunnustamise põhimõtte alusel ja vastavalt käesoleva raamotsuse sätetele.

3. Käesolev raamotsus ei mõjuta kohustust austada põhiõigusi ja õiguse üldpõhimõtteid, mis on kirja pandud [EL] artiklis 6.“

- 10 Raamotsuse artiklites 3, 4 ja 4a on ette nähtud Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise kohustuslikud ja vabatahtlikud alused. Täpsemalt võib vahistamismäärust täitev õigusasutus raamotsuse artikli 4 punkti 6 alusel keelduda Euroopa vahistamismääruse täitmisest, kui „vahistamismäärus on

tehtud vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks ja tagaotsitav viibib vahistamismäärust täitvas liikmesriigis või on selle kodanik või omab seal elukohta ning see riik kohustub karistuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitma vastavalt oma siseriiklikule õigusele“.

- 11 Raamotsuse artiklis 5 „Vahistamismääruse teinud liikmesriigis teatavatel juhtudel antavad tagatised“ on sätestatud:

„Euroopa vahistamismääruse täitmise suhtes täitva õigusasutuse poolt võib vahistamismäärust täitva liikmesriigi õiguse alusel kohaldada järgmisi tingimusi:

[...]

2) kui Euroopa vahistamismääruse aluseks oleva süüte oest saab karistada eluaegse vabadusekaotusega või eluaegse vabadust piirava julgeolekumeetmega, võib nimetatud vahistamismääruse suhtes kohaldada tingimust, et vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigussüsteemis oleks sätestatud määratud karistuse või meetme läbivaatamine taotluse esitamise korral või hiljemalt 20 aasta möödumisel või armuandmismeetmed, mida saab isiku suhtes kohaldada vahistamismääruse teinud liikmesriigi õiguse või tavade alusel, mille eesmärk on kõnealuse karistuse või meetme täitmata jätmine;

3) kui isik, kelle suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus kohtu alla andmiseks, on vahistamismäärust täitva liikmesriigi kodanik või omab seal elukohta, võib üleandmise suhtes kohaldada tingimust, et see isik tuuakse pärast ülekuulamist vahistamismäärust täitvasse liikmesriiki tagasi, et ta saaks seal kanda vabadusekaotust või täita vabadust piiravat julgeolekumeedet, mis on talle määratud vahistamismääruse teinud liikmesriigis.“

- 12 Raamotsuse artikli 6 „Pädevate õigusasutuste määramine“ artiklis 1 on sätestatud:

„Vahistamismääruse teinud õigusasutus on vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusasutus, mis on pädev tegema Euroopa vahistamismäärust selle riigi õiguse alusel.“

- 13 Raamotsuse artikli 7 „Tuginemine keskasutusele“ lõikes 1 on sätestatud:

„Iga liikmesriik võib määrata pädevaid õigusasutusi abistama keskasutuse või mitu keskasutust, kui see on tema õigussüsteemis nii sätestatud.“

- 14 Raamotsuse artikkel 15 „Üleandmisotsus“ on sõnastatud järgmiselt:

„1. Vahistamismäärust täitev õigusasutus teeb käesolevas raamotsuses määratletud aja jooksul ja tingimustel otsuse, kas isik tuleb üle anda.

2. Kui vahistamismäärust täitev õigusasutus leiab, et vahistamismääruse teinud liikmesriigi edastatud teabest ei piisa üleandmisotsuse tegemiseks, küsib ta vajalikku lisateavet, eelkõige seoses artiklitega 3-5 ja artikliga 8, mis tuleb kiiresti saata ning võib selle saamiseks kehtestada tähtaja, võttes arvesse vajadust järgida artiklis 17 kehtestatud tähtaegu.

3. Vahistamismääruse teinud õigusasutus võib alati edastada täitvale õigusasutusele mis tahes vajalikku lisateavet.“

- 15 Raamotsuse artikkel 17 „Euroopa vahistamismääruse täitmisotsuse tähtajad ja kord“ näeb ette:

„1. Euroopa vahistamismäärust menetletakse ja see täidetakse viivitamatult.

2. Juhul kui tagaotsitav nõustub üleandmisega, tuleks lõplik otsus Euroopa vahistamismääruse täitmise kohta teha kümne päeva jooksul pärast nõusoleku andmist.

3. Muudel juhtudel tuleks lõplik otsus Euroopa vahistamismääruse täitmise kohta teha 60 päeva jooksul pärast tagaotsitava vahistamist.

4. Kui erijuhtudel ei ole Euroopa vahistamismäärust võimalik täita lõikes 2 või 3 kehtestatud tähtaja jooksul, teavitab vahistamismäärust täitev õigusasutus sellest viivitamata vahistamismääruse teinud õigusasutusele ja esitab viivituse põhjused. Sel juhul võib seda tähtaega veel 30 päeva võrra pikendada.

5. Vahistamismäärust täitev õigusasutus tagab kuni lõpliku otsuse tegemiseni Euroopa vahistamismääruse osas, et oleksid jätkuvalt täidetud materiaalsed tingimused isiku üleandmiseks.

[...]

7. Kui liikmesriik ei suuda erandlikel asjaoludel järgida käesolevas artiklis sätestatud tähtaegu, teatab ta sellest Eurojustile ja esitab viivituse põhjused. Lisaks sellele teatab liikmesriik, kes on pidevalt kogenud teise liikmesriigi poolseid viivitusi Euroopa vahistamismääruste täitmisel, sellest nõukogule, et hinnata liikmesriikide tasandil käesoleva raamotsuse rakendamist.“

Saksa õigus

16 Raamotsus võeti Saksa õiguskorda üle 23. detsembri 1982. aasta seadusega rahvusvahelise õigusabi kohta karistusõiguse valdkonnas (Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen), muudetud 20. juuli 2006. aasta Euroopa vahistamismääruse seadusega (Europäisches Haftbefehlsgesetz) (BGBl. 2006 I, lk 1721) (edaspidi „IRG“) §-dega 78-83k.

17 IRG § 29 lõike 1 alusel teeb Oberlandesgericht (liidumaa kõrgeim üldkohus, Saksamaa) prokuröri taotlusel otsuse üleandmise lubatavuse kohta, kui tagaotsitav ei ole üleandmiseks andnud oma nõusolekut. Otsus tehakse määrusega vastavalt IRG §-le 32.

18 IRG §-s 73 on sätestatud:

„Kui vastavat taotlust ei ole esitatud, on õigusabi ja teabe edastamine õigusvastased, kui need rikuvad Saksamaa õiguskorra aluspõhimõtteid. Kui taotlus on esitatud peatükkide 8, 9 ja 10 alusel, on õigusabi õigusvastane juhul, kui see rikub ELL artiklis 6 sätestatud põhimõtteid.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

19 Nyíregyházi Járásbíróság (Nyíregyháza esimese astme kohus, Ungari) tegi 2. augustil 2017 Euroopa vahistamismääruse Ungari kodaniku MLi kohta, et anda ta kriminaalmenetluse raames kohtu alla tervisekahjustuse tekitamise, asja rikkumise, vähem ohtliku kelmuse ja varguse eest koos sissetungimisega, mille ML Nyíregyházas (Ungari) 2016. aasta veebruarist juulini toime pani.

20 Ungari justiitsminister edastas selle vahistamismääruse 16. augustil 2017 Generalstaatsanwaltschaft Bremenile (Bremeni prokuratuur, Saksamaa).

21 Nyíregyházi Járásbíróság (Nyíregyháza esimese astme kohus) mõistis MLile 14. septembri 2017. aasta tagaseljaotsusega ühe aasta ja kaheksa kuu pikkuse vabadusekaotusliku karistuse.

- 22 Ungari justiitsministeerium teatas 20. septembri 2017. aasta kirjas Bremeni prokuratuurile, viimase esitatud küsimusele vastates, et üleandmise korral peetakse MLi esmalt, kogu üleandmismenetluse kestel, kinni Budapesti (Ungari) kinnipidamisasutuses ja seejärel Szombathely (Ungari) piirkondlikus kinnipidamisasutuses. Prokuratuur kinnitas muu hulgas, et seoses kavandatava vahi alla võtmisega Ungaris ei saa MLile osaks ebainimlik ega alandav kohtlemine harta artikli 4 tähenduses. Prokuratuur lisas, et kõnealune kinnitus kehtib ka mõnda teise kinnipidamisasutusse ümberpaigutamise korral.
- 23 Nyíregyházi Járásbíróság (Nyíregyháza esimese astme kohus) tegi 31. oktoobril 2017 MLi suhtes uue vahistamismääruse – seekord sama kohtu 14. septembri 2017. aasta otsusega mõistetud vabadusekaotusliku karistuse täitmisele pööramiseks.
- 24 Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (Bremeni liidumaa kõrgeim üldkohus) määras, et ML tuleb 2. augusti 2017. aasta vahistamismääruse täitmise raames võtta üleandmise eesmärgil vahi alla. Sellest kuupäevast alates on MLi peetud vahi all Bremen-Oslebshauseni (Saksamaa) vanglas.
- 25 Amtsgericht Bremen (Bremeni esimese astme kohus, Saksamaa) tegi 12. detsembril 2017 31. oktoobri 2017. aasta Euroopa vahistamismääruse täitmise raames määruse MLi vahi all hoidmise kohta, kuni oodati MLi võimalikku üleandmist Ungari ametivõimudele. ML ei nõustunud enda üleandmisega.
- 26 Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (Bremeni liidumaa kõrgeim üldkohus) pikendas 19. detsembri 2017. aasta määrusega MLi üleandmise eesmärgil vahi all hoidmist kõnealuse vahistamismääruse täitmise raames. Hindamaks aga üleandmise õiguspärasust, arvestades kinnipidamistingimusi Ungari vanglates, leidis see kohus, et on tarvis koguda täiendavat teavet.
- 27 Kõnealune kohus märkis 9. jaanuaril 2018 selles küsimuses, et talle teada oleva info kohaselt ei ole MLile määratud karistuse Szombathely kinnipidamisasutuses kandmise osas võimalik midagi ette heita. Kuna aga Ungari justiitsministeerium oli oma 20. septembri 2017. aasta kirjas käsitlenud võimalust, et ML viiakse üle muudesse kinnipidamisasutustesse, siis peab see kohus vajalikuks esitada ministeeriumile teabenõude, mis sisaldab 78 küsimust isikute kinnipidamistingimuste kohta Budapesti kinnipidamisasutuses ning muudes kinnipidamisasutustes, kuhu ML võidakse üle viia.
- 28 Bremeni prokuratuur edastas selle teabenõude 10. jaanuaril 2018 Ungari justiitsministeeriumile.
- 29 Ministeerium teatas 12. jaanuaril 2018 sellele teabenõudele vastates, et riigisisene seadusandja võttis 25. oktoobril 2016 vastu seaduse, konkreetsemalt 2016. aasta seaduse nr CX, millega muudeti muu hulgas 2013. aasta seaduse nr CCXL vangistuse ja karistusõiguslike meetmete, teatavate sunnimeetmete täitmise ja vahi all hoidmise kohta (edaspidi „2016. aasta seadus“) artikli 144/B lõiget 1 ning kehtestati esiteks kaebevõimalus, mille raames kinnipeetavad saavad vaidlustada enda kinnipidamistingimuste õiguspärasust, ja teiseks uus kinnipidamise liik, mida nimetatakse „resotsialiseerimiseks“. Selle raames on võimalik niisuguste kinnipeetavate puhul, kes ei ole veel kogu neile määratud vabadusekaotuslikku karistust ära kandnud, võimalik muuta vahi all hoidmine koduarestiks. Ungari justiitsminister lisas, et tänu sellele, et alates 2015. aastast on loodud 1000 täiendavat vanglakohta, on vanglate ülerahvastatus vähenenud.
- 30 Ungari justiitsministeeriumi ametnik teatas Bremeni prokuratuurile 1. veebruari 2018. aasta e-kirjas, et kui ei ilmne seda takistavaid asjaolusid, paigutatakse ML üheks kuni kolmeks nädalaks Budapesti vahi alla, et tema suhtes saaks seoses üleandmise täideviimisega võtta teatava hulga meetmeid, mille laadi ei ole välja toodud.
- 31 Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (Bremeni liidumaa kõrgeim üldkohus) palus 12. veebruari 2018. aasta määrusega, et Ungari ametivõimud edastaksid talle enne 28. veebruari 2018 teavet isikute kinnipidamistingimuste kohta esiteks Budapesti kinnipidamisasutuses ja teiseks muudes kinnipidamisasutustes, kuhu ML võidakse üle viia. Samuti soovis ta teada saada, millistel asjaoludel oleks tal võimalik kontrollida isikute kinnipidamistingimusi nendes kinnipidamisasutustes.

- 32 Bremeni prokuratuur edastas selle taotluse 15. veebruaril 2018 Ungari ametivõimudele.
- 33 Ungari justiitsministeerium koostöös karistuste rakendamise peadirektoraadiga kinnitas 27. märtsil 2018 veel kord, et Ungaris vahi all olemisega seoses ei saa MLile osaks ebainimlik ega alandav kohtlemine harta artikli 4 tähenduses, sõltumata sellest, millisesse kinnipidamisasutusse ML vanglakaristust kandma paigutatakse.
- 34 Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (Bremeni liidumaa kõrgeim üldkohus) tuvastas, et MLil puudub kaitset vääriv huvi, mis õigustaks tema karistuse täitmisele pööramist Saksamaal. Kuna ML ei valda saksa keelt ja tema elukaaslasel ei ole töökohta ega ka õigust saada sotsiaalhüvitisi, ei suurenda Saksa territooriumil karistuse kandmine MLi resotsialiseerimisvõimalusi. ML tuleks põhimõtteliselt seega Ungarile üle anda.
- 35 Enne kõnealuses küsimuses lõpliku otsuse langetamist peab see kohus enda kohustuseks kontrollida, kas vastused, mille Ungari ametiasutused tema teabenõuetele esitasid, on piisavad, et välistada IRG § 73 kohaldamise raames ja raamotsuse artikli 1 lõike 3, artikli 5 ja artikli 6 lõike 1 ning harta artikli 4 tõlgendust arvestades võimalus, et eksisteerib tegelik ebainimliku või alandava kohtlemise risk.
- 36 Selleks tõstatab eelotsusetaotluse esitanud kohus esiteks küsimuse selle kontrolli ulatusest, mille ta on kohustatud teostama, arvestades asjaolu, et Ungaris on nüüdseks juba olemas kaebevõimalus, mille raames saavad kinnipeetavad põhiõigustele tuginedes vaidlustada oma kinnipidamistingimused. Konkreetsemalt küsib see kohus, kas niisugune kaebevõimalus võimaldab välistada igasuguse tegeliku riski, et isikule langeb osaks alandav või ebainimlik kohtlemine, kui on olemas tõendid – nagu nähtub Euroopa Inimõiguste Kohtu (edaspidi ka „EIK“) 10. märtsi 2015. aasta otsusest Varga jt vs. Ungari (CE:ECHR:2015:0310JUD001409712, § 79-92) –, et Ungaris esineb kinnipidamistingimustes süsteemseid või üldisi puudusi. Sellega seoses tõstatab kõnealune kohus küsimuse, millist mõju avaldab siin asjaolu, et Euroopa Inimõiguste Kohus leidis hiljuti 14. novembri 2017. aasta otsuses Domján vs. Ungari (CE:ECHR:2017:1114DEC000543317, § 22), et ei ole tõendatud, et see kaebevõimalus annab tegelikult lootust, et ebakohased tingimused, milles inimesi kinni peetakse, ka tegelikult paranevad, nii et need oleksid vastavuses EIÖK artiklist 3 tulenevate nõuetega.
- 37 Eeldusel, et seesama kaebevõimalus ei vähenda riski, et kinnipeetavale langeb kinnipidamistingimuste tõttu osaks ebainimlik või alandav kohtlemine, küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus teise võimalusena, millise ulatusega on Ungari ametivõimudelt saadud teavet ja kinnitusi arvestades tema võimalik kohustus kontrollida kinnipidamise üksikasjalikku korda ja tingimusi kõigis kinnipidamisasutustes, kus MLi võidakse vahi all pidada.
- 38 Selle kohta küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus esiteks, kas kinnipidamistingimuste kontroll peab hõlmama kõiki kinnipidamisasutusi, kus MLi võidakse kinni pidada, sealhulgas isegi neid, kuhu ML paigutatakse muusse asutusse viimise raames või ajutiselt, või siis, kas see kontroll võib piirduda asutustega, millest saab vahistamismääruse teinud liikmesriigi ametivõimude kinnitusi arvestades tõenäoliselt MLi peamine kinnipidamiskoht. Kuigi see kohus saab välistada, et Szombathely kinnipidamisasutuses puudub igasugune ebainimliku või alandava kohtlemise risk, ei ole Ungari ametivõimude edastatud teave piisav, et teha niisugune tuvastus Budapesti kinnipidamisasutuse kohta ja teiste kinnipidamisasutuste kohta, kuhu need ametivõimud võivad MLi veel hiljem ümber paigutada. Ka palub eelotsusetaotluse esitanud kohus selgitada, milline on selles küsimuses teostamisele kuuluva kontrolli ulatus ja mis kriteeriumidest see lähtuma peab. Konkreetsemalt küsib see kohus, kas tal tuleb võtta arvesse Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikat, nii nagu see tuleneb tema 20. oktoobri 2016. aasta kohtuotsusest Muršić vs. Horvaatia (CE:ECHR:2016:1020JUD000733413).
- 39 Kui vahistamismäärust täitvad õigusasutused peavad kontrollima kõiki kinnipidamisasutusi, kus MLi võidakse kinni pidada, küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus esmalt, kas ta võib rahulduda Ungari ametivõimude üldsõnaliste kinnitustega, mille kohaselt MLile ei saa osaks alandavat ega ebainimlikku kohtlemist või kas ta võib allutada MLi väljaandmise ainult tingimusele, et nimetatud isikule sellist

kohtlemist osaks ei saa. Kui see nii ei ole, siis soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus esmalt teada, millist tähtsust tuleb tal omistada asjaolule, et Ungari ametiasutused kinnitasid, et MLi ajutine kinnipidamine ei kesta kauem kui kolm nädalat, samas kui see kinnitus on sõnastatud reservatsiooniga „kui ei ilmne asjaolusid, mis nõuavad teisiti toimimist“. Teisalt soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas ta võib võtta teavet arvesse, kui ei ole võimalik kindlaks teha, kas see on pärit vahistamismääruse teinud õigusasutuselt raamotsuse artikli 6 lõike 1 mõttes või keskasutuselt raamotsuse artikli 7 lõike 1 tähenduses, kes tegutses vahistamismääruse teinud õigusasutuse taotluse alusel.

40 Neil asjaoludel otsustas Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (Bremeni liidumaa kõrgeim üldkohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Milline tähtsus on [raamotsuse artikli 1 lõike 3, artikli 5 ja artikli 6 lõike 1 tõlgendamisel koostoimes harta artiklis 4 sätestatud piinamise ning ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise keeluga] asjaolul, et vahistamismääruse teinud liikmesriigis on kinnipeetavatel võimalus kasutada kinnipidamistingimuste suhtes õiguskaitsevahendeid?
 - a) Kas juhul, kui vahistamismäärust täitva õigusasutuse käsutuses on tõendeid, mis viitavad sellele, et vahistamismääruse teinud liikmesriigis esineb kinnipidamistingimustes süstemaatilisi või üldisi puudusi, mis puudutavad teatavaid isikute rühmi või teatavaid kinnipidamisasutusi, võib eespool nimetatud õigusnorme arvestades tegeliku ohu, et väljaandmise korral saab tagaotsitava osaks ebainimlik või alandav kohtlemine, mis muudab väljaandmise lubamatuks, välistada juba siis, kui on loodud kõnealuste õiguskaitsevahendite kasutamise võimalused, ilma et konkreetseid kinnipidamistingimusi oleks vaja täiendavalt kontrollida?
 - b) Kas seejuures on oluline Euroopa Inimõiguste Kohtu järeldus, et ei ole alust eeldada, et kõnealused õiguskaitsevahendid ei taga kinnipeetavatele reaalselt võimalust vastuvõetamatute kinnipidamistingimuste parandamiseks?
2. Kui esimesele eelotsuse küsimusele antava vastuse põhjal ilmneb, et kui vahistamismäärust täitev õigusasutus konkreetseid kinnipidamistingimusi vahistamismääruse teinud liikmesriigis täiendavalt ei kontrolli, siis ei ole kinnipeetavate võimalus kasutada õiguskaitsevahendeid piisav, et välistada tegelikku ohtu, et tagaotsitavale saab osaks ebainimlik või alandav kohtlemine:
 - a) Kas eespool nimetatud õigusnorme tuleb tõlgendada nii, et vahistamismäärust täitvad õigusasutused peavad vahistamismääruse teinud liikmesriigis kontrollima kinnipidamistingimusi kõikides kinnipidamisasutustes või muudes asutustes, kuhu tagaotsitav võidakse paigutada? Kas kõnealune kontroll peab toimuma ka siis, kui tegemist on vaid ajutise või üleminekuperioodil toimuva kinnipidamisega teatavates kinnipidamisasutustes? Või võib kontroll piirduda selliste kinnipidamisasutustega, kuhu tagaotsitav vahistamismääruse teinud liikmesriigi asutuste andmete kohaselt tõenäoliselt ja enamjaolt paigutatakse?
 - b) Kas seejuures on nõutav asjaomaste kinnipidamistingimuste ulatuslik kontroll, mille käigus selgitatakse välja nii kambri põrandapind ühe kinnipeetava kohta kui ka kinnipidamise muud tingimused? Kas selliselt välja selgitatud kinnipidamistingimuste hindamisel tuleb aluseks võtta EIK 20. oktoobri 2016. aasta otsus *Muršić vs. Horvaatia* [CE:ECHR:2016:1020JUD000733413]?
3. Kui ka teisele eelotsuse küsimusele antud vastusest nähtub, et vahistamismäärust täitvate õigusasutuste kohustuslik kontroll peab hõlmama kõiki kõne alla tulevaid kinnipidamisasutusi [kuhu kinnipeetav võidakse üle viia]:
 - a) Kas vahistamismäärust täitvate õigusasutuste kohustus kontrollida kinnipidamistingimusi kõikides kõne alla tulevates kinnipidamisasutustes võib ära langeda seetõttu, et vahistamismääruse teinud liikmesriik annab üldkehtiva kinnituse, et ebainimliku või alandava kohtlemise tegelikku ohtu tagaotsitava suhtes ei teki?
 - b) Või saab kõikide kõne alla tulevate kinnipidamisasutuste kinnipidamistingimuste kontrollimise asendada vahistamismäärust täitvate õigusasutuste otsusega üleandmise lubatavuse kohta, mis on seotud tingimusega et tagaotsitavale sellist kohtlemist osaks ei saa?

4. Kui ka kolmandale eelotsuse küsimusele antavast vastusest nähtub, et kinnituste andmine ja tingimuste seadmine ei ole piisav, et vahistamismäärust täitvad õigusasutused võiksid vabaneda kohustusest kontrollida kinnipidamistingimusi vahistamismääruse teinud liikmesriigi kõigis kõne alla tulevates kinnipidamisasutustes [kuhu kinnipeetav võidakse üle viia]:
- a) Kas vahistamismäärust täitvad õigusasutused on ka siis kohustatud kontrollima kinnipidamistingimusi kõigis kõne alla tulevates kinnipidamisasutustes, kui vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusasutused teatavad, et tagaotsitavat ei peeta seal kinni kauem kui kolm nädalat, kuid seda tingimusel, et ei ilmne pikemaajaliseks kinnipidamiseks alust andvaid asjaolusid?
 - b) Kas see on nii ka juhul, kui vahistamismäärust täitvatele õigusasutustele ei ole selge, kas kõnealused andmed on esitanud vahistamismääruse teinud õigusasutus või pärinevad need vahistamismääruse teinud liikmesriigi keskasutuselt, kes esitas need vahistamismääruse teinud õigusasutuse taotlusel?“

Eelotsuse kiirmenetlus

- 41 Eelotsusetaotluse esitanud kohus esitas taotluse lahendada käesolev eelotsusetaotlus Euroopa Kohtu kodukorra artikli 107 lõike 1 alusel eelotsuse kiirmenetluses.
- 42 Taotluse põhjendamiseks tugineb eelotsusetaotluse esitanud kohus asjaolule, et puudutatud isikult on Ungari õigusasutuste tehtud Euroopa vahistamismääruse täitmise raames võetud vabadus juba alates 23. novembrist 2017. Lisaks leiab see kohus, et kui ta on kohustatud kontrollima kinnipidamistingimusi asutustes, kuhu kinnipeetav võidakse mujale toimetamise käigus ajutiselt toimetada või muudes kinnipidamisasutustes, kuhu ta võidakse hiljem paigutada, siis tuleb tal tõdeda, kui ta just ei suuda igasugust ebainimliku ja alandava kohtlemise riski välistada, et taotletud üleandmine on õigusvastane. Sellest tulenevalt peaks ta üleandmiseks vahi alla võtmise korralduse tühistama.
- 43 Seoses sellega tuleb märkida esiteks, et käesolev eelotsusetaotlus puudutab raamotsuse tõlgendamist, mis kuulub ELi toimimise lepingu kolmanda osa V jaotisega reguleeritud valdkonda, mis puudutab vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala. Eelotsusetaotluse saab seega lahendada kiirmenetluses.
- 44 Mis teiseks puutub kiireloomulisuse kriteeriumisse, siis Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleb arvesse võtta asjaolu, et asjaomaselt isikult on käesoleval ajal võetud vabadus ja tema kinnipidamine sõltub põhikohtuasja vaidluse lahendusest. Lisaks tuleb asjaomase isiku olukorda hinnata selle taotluse analüüsimise kuupäeva seisuga, milles palutakse eelotsusetaotlus lahendada kiirmenetluses (22. detsembri 2017. aasta kohtuotsus *Ardic*, C-571/17 PPU, EU:C:2017:1026, punkt 58 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 45 Käesolevas asjas ei ole aga ühelt poolt vaidlust selles, et sel kuupäeval viibis asjaomane isik vahi all ja temalt oli seega võetud vabadus. Teiselt poolt ilmneb eelotsusetaotluse esitanud kohtu selgitustest, et selle isiku kinnipidamine sõltub põhikohtuasja lahendusest. Nimelt peeti ta kinni tema suhtes tehtud Euroopa vahistamismääruste täitmisel. Seetõttu sõltub selle kohtu otsus MLi võimaliku üleandmise kohta vastustest, mille Euroopa Kohus esitatud eelotsuse küsimustele annab.
- 46 Neil asjaoludel otsustas Euroopa Kohtu esimene koda 17. aprillil 2018 ettekandja-kohtuniku ettepanekul ja pärast kohtujuristi ärakuulamist rahuldada eelotsusetaotluse esitanud kohtu taotlus lahendada käesolev eelotsusetaotlus kiirmenetluses.

Eelotsuse küsimuste analüüs

- 47 Eelotsusetaotluse esitanud kohus palub oma küsimustega, mida tuleb käsitleda koos, sisuliselt selgitada, kas raamotsuse artikli 1 lõiget 3, artiklit 5 ja artikli 6 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et kui vahistamismäärust täitvale õigusasutusele on teada asjaolud, mis kinnitavad süsteemsete või üldiste puuduste olemasolu vahistamismääruse teinud liikmesriigi vanglate kinnipidamistingimustes, siis kas see õigusasutus võib ainult seetõttu, et vahistamismääruse teinud liikmesriigis on olemas kaebevõimalus, mille raames isik saab oma kinnipidamistingimused vaidlustada, välistada, et esineb tegelik risk, et isikule, kelle kohta tehti Euroopa vahistamismäärus vabadusekaotusliku karistuse täitmisele pööramiseks, saab osaks ebainimlik või alandav kohtlemine harta artikli 4 tähenduses, ja kui see nii ei ole, siis kas nimetatud õigusasutusel tuleb seega kontrollida kinnipidamistingimusi kõigis vanglates, kus kinnipeetavat võidakse hoida, sealhulgas neis asutustes, kuhu kinnipeetav võidakse mujale toimetamise käigus või ajutiselt toimetada, või ainult neis kinnipidamisasutustes valitsevaid kinnipidamistingimusi, mis on õigusasutusele teada oleva teabe kohaselt tõenäoliselt kinnipeetava peamine kinnipidamiskoht. Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib samuti, kas juba nimetatud sätteid tuleb tõlgendada nii, et vahistamismäärust täitev õigusasutus peab kontrollima kõiki kinnipidamistingimusi ja kas ta võib selle kontrolli käigus võtta arvesse teavet, mille on esitanud vahistamismääruse teinud liikmesriigi muud asutused kui vahistamismääruse teinud õigusasutus, näiteks konkreetsemalt kinnitusi, et puudutatud isikule ei saa osaks ebainimlik või alandav kohtlemine harta artikli 4 tähenduses.

Sissejuhatavad märkused

- 48 Esitatud küsimustele vastamiseks on oluline märkida, et liidu õigus tugineb põhieeldusele, et igal liikmesriigil on kõikide teiste liikmesriikidega – ja ta ühtlasi tunnistab, et neil on temaga – teatud hulk ühiseid väärtusi, millel liit rajaneb, nagu on täpsustatud ELL artiklis 2. See eeldus tähendab ja põhjendab liikmesriikidevahelist vastastikust usaldust nende väärtuste tunnustamisel ja seega neid elluviiva liidu õiguse järgimisel (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (Kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, punkt 35 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 49 Liikmesriikide vastastikuse usalduse põhimõtte ja vastastikuse tunnustamise põhimõtte, mis ise tugineb liikmesriikidevahelisele vastastikusele usaldusele, on liidu õiguses väga olulised, kuna need võimaldavad luua ja säilitada sisepiirideta ala. Konkreetsemalt on vastastikuse usalduse põhimõtte kohaselt iga liikmesriik kohustatud eelkõige vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala osas eeldama – välja arvatud juhul, kui esineb erandlikke asjaolusid –, et kõik ülejäänud liikmesriigid järgivad liidu õigust ja eriti liidu õiguses tunnustatud põhiõigusi (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (Kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 50 Seega võivad liikmesriigid liidu õiguse rakendamisel olla sama õiguse alusel kohustatud eeldama, et teised liikmesriigid järgivad põhiõigusi, mistõttu neil puudub mitte ainult võimalus nõuda teiselt liikmesriigilt põhiõiguste riigisisest kaitset kõrgemal tasemel, kui on tagatud liidu õigusega, vaid ka võimalus kontrollida – välja arvatud erandjuhtudel –, kas teine liikmesriik on tegelikult konkreetsel juhul järginud liidus tagatud põhiõigusi (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (Kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 51 Raamotsuse põhjendusest 6 ilmneb, et raamotsuses sätestatud Euroopa vahistamismäärus on esimene kindel meede kriminaalõiguse valdkonnas, millega kohaldatakse vastastikuse tunnustamise põhimõtet (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (Kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, punkt 38).

- 52 Nagu nähtub eelkõige raamotsuse artikli 1 lõigetest 1 ja 2 koostoimes raamotsuse põhjendustega 5 ja 7, on raamotsuse eesmärk asendada liikmesriikidevaheline mitmepoolne väljaandmissüsteem, mis põhineb 13. detsembri 1957. aasta väljaandmise Euroopa konventsioonil, vastastikuse tunnustamise põhimõttel rajaneva õigusasutustevahelise üleandmissüsteemiga süüdimõistetute kriminaalkaristuste täitmisele pööramiseks või kahtlustatavatele süüdistuse esitamiseks (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (Kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 53 Raamotsuse eesmärk on seega karistusõiguse rikkumises süüdimõistetute või kahtlustatavate üleandmise uue, lihtsustatud ja tõhusama süsteemi sisseviimisega hõlbustada ja kiirendada õiguslast koostööd, et aidata saavutada eesmärki kujundada Euroopa Liit vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevaks alaks, ning see põhineb suurel usaldusel, mis peab liikmesriikide vahel olema (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (Kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 54 Raamotsusega reguleeritud valdkonnas tähendab vastastikuse tunnustamise põhimõte, mis kujutab endast – nagu tuleneb eelkõige raamotsuse põhjendusest 6 – kriminaalasjades tehtava õiguslaste koostöö „nurgakivi“, raamotsuse artikli 1 lõike 2 kohaselt seda, et liikmesriigid on põhimõtteliselt kohustatud Euroopa vahistamismääruse täitma vastastikuse tunnustamise põhimõtte alusel ja vastavalt raamotsuse sätetele. Vahistamismäärust täitvad õigusasutused võivad seega põhimõtteliselt keelduda sellise määruse täitmisest vaid ammendavalt loetletud alustel, mis on ette nähtud raamotsuses 2002/584, ning Euroopa vahistamismääruse täitmisele võib seada üksnes mõne raamotsuse artiklis 5 ammendavalt ette nähtud tingimuse. Järelikult kui Euroopa vahistamismääruse täitmine kujutab endast põhimõtet, siis on täitmisest keeldumine erand, mida tuleb tõlgendada kitsalt (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (Kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 55 Nii on raamotsuses sõnaselgelt sätestatud vahistamismääruse täitmata jätmise kohustuslikud (artikkel 3) ja vabatahtlikud (artiklid 4 ja 4a) alused ning vahistamismääruse teinud liikmesriigis teatavatel juhtudel antavad tagatised (artikkel 5) (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (Kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, punkt 42 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 56 Samas on Euroopa Kohus otsustanud, et „erandlikel asjaoludel“ võib liikmesriikide vastastikuse tunnustamise põhimõttele ja vastastikuse usalduse põhimõttele seada piiranguid (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (Kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 57 Sellega seoses on Euroopa Kohus leidnud, et kui teatavad tingimused on täidetud, võib vahistamismäärust täitev õigusasutus raamotsuse kehtestatud üleandmismenetluse lõpetada, kui üleandmine võib viia tagaotsitava ebainimliku või alandava kohtlemiseni harta artikli 4 tähenduses (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (Kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, punkt 44 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 58 Selleks tugines Euroopa Kohus ühelt poolt raamotsuse artikli 1 lõikele 3, milles on ette nähtud, et raamotsus ei mõjuta kohustust austada põhiõigusi ja õiguse aluspõhimõtteid, mis on kirja pandud ELL artiklites 2 ja 6, ning teiselt poolt harta artiklis 4 tagatud põhiõiguse absoluutsusele (25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (Kohtusüsteemi puudused), C-216/18 PPU, punkt 45 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 59 Sellest tuleneb, et kui vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusasutusel on andmeid, mis viitavad tegelikule ohule, et vahistamismääruse teinud liikmesriigis koheldakse kinnipeetavaid liidu õigusega – arvestades eelkõige harta artikliga 4 tagatud põhiõigusi – kehtestatud standarditest lähtudes ebainimlikult või alandavalt, on ta kohustatud otsustades, kas anda puudutatud isik Euroopa vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusasutustele üle, selle ohu olemasolu hindama. Sellise

vahistamismääruse täitmine ei tohi nimelt viia selle isiku ebainimliku või alandava kohtlemiseni (5. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punkt 88).

- 60 Selleks peab vahistamismäärust täitev õigusasutus kõigepealt tuginema objektiivsetele, usaldusväärsetele, täpsetele ja nõuetekohaselt ajakohastatud andmetele vahistamismääruse teinud liikmesriigi kinnipidamisasutustest valitsevate kinnipidamistingimuste kohta, millest ilmneb, et puudused on süstemaatilised või üldised, puudutavad teatavaid isikute rühmi või teatavaid kinnipidamisasutusi. Need andmed võivad tuleneda muu hulgas niisuguste rahvusvaheliste kohtute nagu Euroopa Inimõiguste Kohtu otsustest, vahistamismääruse teinud liikmesriigi kohtute otsustest ning Euroopa Nõukogu organite poolt või Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni süsteemis tehtud otsustest või koostatud aruannetest ja muudest dokumentidest (5. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punkt 89).
- 61 Samas ei saa tõdemus, et vahistamismääruse teinud liikmesriigi üldiste kinnipidamistingimuste tõttu on oht ebainimlikuks või alandavaks kohtlemiseks, iseenesest olla aluseks Euroopa vahistamismääruse täitmisest keeldumiseks. Pelk selliste andmete olemasolu, mis tõendavad, et puudused vahistamismääruse teinud liikmesriigi kinnipidamistingimustes on süstemaatilised või üldised, puudutavad teatavaid isikute rühmi või teatavaid kinnipidamisasutusi, ei tähenda tingimata, et teatud konkreetset juhul satub puudutatud isik selle liikmesriigi õigusasutustele üle andmise korral ebainimliku või alandava kohtlemise ohvriks (vt selle kohta 5. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punktid 91 ja 93).
- 62 Selleks et tagada harta artikli 4 järgimine Euroopa vahistamismääruse subjektiks olevat isikut puudutaval konkreetset juhul, peab vahistamismäärust täitev õigusasutus, kelle käsutuses on objektiivsed, usaldusväärsed, täpsed ja nõuetekohaselt ajakohastatud andmed, mis viitavad selliste puuduste olemasolule, konkreetset ja täpselt hindama, kas kõnesoleva juhtumi asjaoludel on piisavalt alust arvata, et pärast vahistamismääruse teinud liikmesriigile üleandmist on sellel isikul tegelik oht sattuda vahistamismääruse teinud liikmesriigis kavandatava kinnipidamise tingimuste tõttu selles liikmesriigis ebainimliku või alandava kohtlemise ohvriks nimetatud artikli tähenduses (vt selle kohta 5. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punktid 92 ja 94).
- 63 Selleks peab nimetatud asutus raamotsuse artikli 15 lõike 2 kohaselt paluma vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusasutusel saata talle kiiresti vajalik lisateave tingimuste kohta, milles kavandatakse puudutatud isikut selles liikmesriigis kinni pidada. Küsida võib ka selle kohta, kas vahistamismääruse teinud liikmesriigis korraldatakse riikliku või rahvusvahelise taseme kontrollimenetlusi kinnipidamistingimuste kohta, mis seonduvad näiteks visiitidega kinnipidamisasutustesse, mis võimaldavad hinnata kinnipidamistingimuste hetkeolukorda nendes asutustes (5. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punktid 95 ja 96).
- 64 Vahistamismääruse teinud õigusasutus peab selle teabe vahistamismäärust täitvale õigusasutusele esitama (5. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punkt 97).
- 65 Kui raamotsuse artikli 15 lõike 2 kohaselt esitatud teavet ning kogu muud teavet, mis on vahistamismäärust täitva õigusasutuse käsutuses, arvestades tõdeb see asutus, et Euroopa vahistamismääruse subjektiks oleval isikul on tegelik oht ebainimlikuks või alandavaks kohtlemiseks harta artikli 4 tähenduses, siis tuleb Euroopa vahistamismääruse täitmine edasi lükata, kuid sellest ei loobuta (5. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punkt 98).

- 66 Kui vahistamismääruse teinud õigusasutuselt saadud andmed viivad vahistamismäärust täitva õigusasutuse aga järeltulele, et puudub tegelik oht, et puudutatud isikule saab vahistamismääruse teinud liikmesriigis osaks ebainimlik või alandav kohtlemine, siis peab seda määrust täitev õigusasutus tegema oma otsuse Euroopa vahistamismääruse täitmise kohta raamotsuses ette nähtud tähtaja jooksul, piiramata puudutatud isiku võimalust kasutada vahistamismääruse teinud liikmesriigi õiguskorras ette nähtud õiguskaitsevahendeid, mis võimaldavad tal vajaduse korral vaidlustada tema kinnipidamistingimuste õiguspärasus selle liikmesriigi kinnipidamisasutuses (5. aprilli 2016. aasta kohtuotsus Aranyosi ja Căldăraru, C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punkt 103).
- 67 Kõnesoleval juhtumil leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et talle on teada asjaolud, mis tõendavad, et Ungari kinnipidamistingimustes esineb süsteemseid ja üldisi puudusi. Nimelt tuleneb selle kohtu hinnangul EIK 10. märtsi 2015. aasta otsusest kohtuasjas Varga jt vs. Ungari (CE:ECHR:2015:0310JUD001409712, § 79-92), et kuivõrd selle liikmesriigi vanglad on ülerahvastatud, esineb risk, et seal kinnipeetavatele isikutele langeb osaks ebainimlik või alandav kohtlemine. Nimetatud kohus on seisukohal, et eelotsusetaotluse kuulutamise päeval oli Ungaris olukord endiselt samasugune, sest Ungari ametivõimude andmete kohaselt oli loodud juurde 1000 uut vanglakohta, ehkki puuduolevate kohtade arv oli 5500. Lisaks on eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul keeruline hinnata, millist mõju tegelikult avaldab Ungari vanglate ülerahvastatusele 2016. aasta seadusega kehtestatud võimalus kanda karistust koduarestis.
- 68 Ungari vaidles nii oma kirjalikes seisukohtades kui ka kohtuistungil vastu väitele, et tema territooriumil esineb kinnipidamistingimustes kirjeldatud puudusi. Selle liikmesriigi hinnangul omistab eelotsusetaotluse esitanud kohus ekslikult ülemäära suurt tähtsust EIK 10. märtsi 2015. aasta kohtuotsusele Varga jt vs. Ungari (CE:ECHR:2015:0310JUD001409712), võtmata arvesse pärast selle kohtuotsuse kuulutamist toimunud asjaolusid. Konkreetsemalt ei ole see kohus Ungari väitel arvesse võtnud ei vanglaolude parandusi ega seadusandlikke muudatusi, mis on tehtud kas viidatud kohtuotsuse või muude hiljutisemate Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuste täitmiseks.
- 69 Selle kohta olgu esmalt toonitatud, et käesoleva eelotsusetaotluse raamistikus ei ole Euroopa Kohtule esitatud küsimust, kas Ungari kinnipidamistingimustes esineb süsteemseid või üldisi puudusi.
- 70 Oma küsimustega, mis tuginevad eeldusel, et niisugused puudused esinevad, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt kindlaks teha, kas käesoleva kohtuotsuse punktides 61-66 viidatud kohtupraktikat arvestades on vahistamismääruse teinud liikmesriigi esitatud teabe raames esitatu oma laadilt niisugune, et võimaldab sel kohtul välistada, et esineb tegelik risk, et puudutatud isikule saab kõnealuses liikmesriigis osaks ebainimlik või alandav kohtlemine harta artikli 4 mõttes.
- 71 Järelikult tuleb neile küsimustele vastata, tuginedes eeldusele, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus on selle valiku eest ainuvastutavana aluseks võtnud ja mille õigsust tal tuleb nõuetekohaselt ajakohastatud andmeid arvesse võttes kontrollida, arvestades, nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 60, et alates 1. jaanuarist 2017 rakendatakse 2016. seaduse sätteid, mis võivad selle eelduse küsimuse alla seada.

Sellise kaebevõimaluse olemasolu vahistamismääruse teinud liikmesriigis, mis võimaldab põhiõigustele tuginedes vaidlustada kinnipidamistingimuste õiguspärasust

- 72 Vaidlust ei ole küsimuses, et 2016. aasta seadusega kehtestas Ungari 1. jaanuarist 2017 alates kaebevõimaluse, mis võimaldab kinnipeetavatel pöörduda kohtusse, et vaidlustada oma kinnipidamistingimuste õiguspärasus põhiõigustele tuginedes.

- 73 Nagu kõik käesolevas kohtumenetluses osalenud asjast huvitatud isikud märkisid, ei saa selline kaebavõimalus, ehkki selle näol võib olla tegemist tõhusa õiguskaitsevahendiga harta artikli 47 tähenduses, üksinda olla piisav, et kõrvaldada tegelik risk, et puudutatud isikule langeb vahistamismääruse teinud liikmesriigis osaks ebainimlik või alandav kohtlemine harta artikli 4 tähenduses.
- 74 Kuigi vahistamismääruse teinud liikmesriigis valitsevate kinnipidamistingimuste tagantjärele kohtulik kontroll kujutab endast olulist arengut, mis võib aidata innustada selle liikmesriigi ametivõime neid tingimusi parandama ja mida seega võivad arvestada vahistamismäärust täitvad õigusasutused, kui nad annavad isiku väljaandmise üle otsustades üldist hinnangut tingimustele, milles kavatsetakse kinni pidada isikut, kelle kohta on tehtud Euroopa vahistamismäärus, ei saa sellise kontrolliga iseenesest välistada riski, et isikule langeb kinnipidamistingimuste tõttu osaks ebainimlik või alandav kohtlemine harta artikli 4 tähenduses.
- 75 Seega, isegi kui vahistamismääruse teinud liikmesriik näeb ette õiguskaitsevahendid, mille raames on võimalik põhiõigustele tuginedes kontrollida kinnipidamistingimuste õiguspärasust, on vahistamismäärust täitvad õigusasutused kohustatud hindama iga puudutatud isiku olukorda individuaalselt, et tagada, et selle isiku üleandmisega ei kaasneks talle tegelikku riski langeda kinnipidamistingimuste tõttu ebainimliku või alandava kohtlemise ohvriks selle sätte tähenduses.
- 76 Niisugune tõlgendus ei lähe kuidagi vastuollu sellega, mida Euroopa Inimõiguste Kohus otsustas oma 14. novembri 2017. aasta kohtuotsuses *Domján vs. Ungari* (CE:ECHR:2017:1114DEC000543317). Nimelt piirdus Euroopa Inimõiguste Kohus selles kohtuotsuses esiteks tuvastusega, et kuna 2016. aasta seadusega tagatud kaebavõimalus tagab põhimõtteliselt, et tegelikkuses piiratakse EIÕK rikkumisi, mis tulenesid vanglate ülerahvastatusest ja muudest ebakohastest kinnipidamistingimustest Ungaris, siis tuli tal selles kohtuasjas esitatud kaebus vastuvõetamatuse tõttu rahuldamata jätta, sest riigisisest kaebavõimalused ei olnud ammendatud. Teiseks täpsustas Euroopa Inimõiguste Kohus, et ta jättis endale õiguse uuesti kontrollida nende kaebavõimaluste tõhusust, arvestades nende rakendamist praktikas.

Vahistamismääruse teinud liikmesriigis valitsevate kinnipidamistingimuste üle tehtava kontrolli ulatus

Kontrollitavad vanglad

- 77 Vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktides 61-66 viidatud kohtupraktikale tuleb vahistamismäärust täitvatel õigusasutustel, kel tuleb otsustada selle isiku üleandmise üle, kelle kohta on tehtud Euroopa vahistamismäärus, konkreetselt ja täpselt hinnata, kas vastava juhtumi asjaoludel esineb tegelik risk, et sellele isikule saab vahistamismääruse teinud liikmesriigis osaks ebainimlik või alandav kohtlemine.
- 78 Sellest järeldub, et hindamine, mille need asutused peavad teostama, ei saa selle konkreetset ja täpset laadi arvestades puudutada üldisi kinnipidamistingimusi kõigis neis selle liikmesriigi vanglates, kuhu puudutatud isik võidakse paigutada.
- 79 Sellega seoses tuleb rõhutada, et vahistamismäärust täitvate õigusasutuste võimalus taotleda raamotsuse artikli 15 lõike 2 alusel, et neile esitataks kiiresti vajalikku lisateavet, kui nad leiavad, et vahistamismääruse teinud liikmesriigi edastatud teabest ei piisa üleandmisotsuse tegemiseks, on lahendusvariant, mida võib kasutada äärmisel juhul, üksnes erandjuhtudel, mil vahistamismäärust täitev õigusasutus leiab, et tal ei ole üleandmisotsuse kiirkorras tegemiseks kõiki vajalikke formaalseid andmeid (vt selle kohta 23. jaanuari 2018. aasta kohtuotsus *Piotrowski*, C-367/16, EU:C:2018:27, punktid 60 ja 61).

- 80 Vahistamismäärust täitvad õigusasutused ei või seda sätet seega kasutada, et süstemaatiliselt taotleda vahistamismääruse teinud liikmesriigi ametivõimudelt, et nad edastaksid üldist teavet kinnipidamistingimuste kohta vanglates, kus isikut, kelle kohta on tehtud Euroopa vahistamismäärus, võidakse kinni pidada.
- 81 Veelgi enam, niisugune taotlus tähendaks üldjuhul, et taotletakse teavet kõigi kinnipidamisasutuste kohta vahistamismääruse teinud liikmesriigis, sest üldjuhul võidakse isik, kelle kohta on tehtud Euroopa vahistamismäärus, paigutada karistust kandma mis tahes vanglasse, mis asub vastava liikmesriigi territooriumil. Euroopa vahistamismääruse täitmise faasis ei ole üldjuhul veel võimalik teha kindlaks kõiki kinnipidamisasutusi, kus puudutatud isikut võidakse tegelikult kinni pidada, kuivõrd ühest asutusest teise üleviimist võivad õigustada ettenägematud asjaolud, mis ei pruugi üldse sõltuda kinnipeetava isikust.
- 82 Neid kaalutlusi kinnitab raamotsusega taotletav eesmärk, mis seisneb, nagu käesoleva kohtuotsuse punktis 53 juba meenutatud sai, karistusõiguse rikkumises süüdimõistetute või kahtlustatavate üleandmise uue lihtsustatud ja tõhusama süsteemi loomises.
- 83 See eesmärk väljendub eelkõige Euroopa vahistamismäärust puudutavate otsuste tegemise tähtaegade käsitlemisel, mida liikmesriigid peavad järgima ning mille tähtsust on rõhutatud raamotsuse mitmes sättes, sealhulgas raamotsuse artiklis 17 (vt selle kohta 23. jaanuari 2018. aasta kohtuotsus Piotrowski, C-367/16, EU:C:2018:27, punktid 55 ja 56).
- 84 Vahistamismäärust täitvate õigusasutuste kohustus kontrollida kinnipidamistingimusi kõigis neis kinnipidamisasutustes, kuhu kõnealune isik võidakse vanglakaristust kandma paigutada, oleks ilmselgelt ülemäärane. Ka on sellist kontrolli võimatu teostada raamotsuse artiklis 17 sätestatud tähtaegade jooksul. Niisugune kontroll lükkaks isiku üleandmise olulisel määral edasi ja võtaks Euroopa vahistamismääruse süsteemilt kogu selle soovitava toime.
- 85 Seetõttu tekiks oht, et tagaotsitav jääb karistuseta ja seda eriti juhul, kui nagu põhikohtuasjas küsimus on vabadusekaotusliku karistuse täitmisele pööramiseks tehtud Euroopa vahistamismääruses ja vahistamismäärust täitev õigusasutus on tuvastanud, et ei esine vahistamismääruse täitmata jätmise vabatahtlikku alust, mida käsitleb raamotsuse artikli 4 punkt 6, ja mis võimaldab vahistamismäärust täitval liikmesriigil võtta kohustus pöörata karistus täitmisele enda riigisisese õiguse alusel, et muu hulgas suurendada puudutatud isiku resotsialiseerimise tõenäosust pärast seda, kui viimane on talle mõistetud karistuse ära kandnud (vt eelkõige 5. septembri 2012. aasta kohtuotsus Lopes Da Silva Jorge, C-42/11, EU:C:2012:517, punkt 32).
- 86 Niisugune karistamatus oleks vastuolus nii raamotsuse eesmärgiga (vt selle kohta 29. juuni 2017. aasta kohtuotsus Popławski, C-579/15, EU:C:2017:503, punkt 23) kui ka ELL artikli 3 lõike 2 eesmärgiga, kontekstis, kuhu raamotsus paigutub; selle artikli kohaselt moodustab liit oma kodanikele vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva sisepiirideta ala, kus isikute vaba liikumine on tagatud koos välispiirikontrolli, kuritegevuse ennetamise ja selle vastu võitlemisega seotud asjakohaste meetmete võtmisega (6. septembri 2016. aasta kohtuotsus Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, punktid 36 ja 37).
- 87 Eeltoodust tuleneb, et liikmesriikide vahel peab valitsema vastastikune usaldus, millel rajaneb Euroopa vahistamismääruse süsteem ja arvestades eriti tähtaegu, mis on vahistamismäärust täitvatele õigusasutustele raamotsuse artiklis 17 antud, et võtta vastu lõplik otsus niisuguse vahistamismääruse täitmiseks, on need asutused üksnes kohustatud kontrollima kinnipidamistingimusi neis vanglates, kus nende käes oleva teabe kohaselt on konkreetselt kavandatud puudutatud isikut kinni pidada, sealhulgas ajutiselt või vahepeatusena teise asutusse toimetamise käigus. Niisuguste muude kinnipidamisasutuste kinnipidamistingimuste vastavus põhiõigustele, kus puudutatud isikut võidakse tarvidusel veel hiljem kinni pidada, kuulub käesoleva kohtuotsuse punktis 66 viidatud kohtupraktika kohaselt üksnes vahistamismääruse teinud liikmesriigi pädevusse.

- 88 Isegi kui vahistamismääruse teinud õigusasutus ei ole käesoleval juhtumil seda teavet esitanud, on kõigile käesolevas menetluses osalenud huvitatud isikutele selge, et puudutatud isikut peetakse Ungari ametivõimudele üleandmise korral esmalt kolm nädalat kinni Budapesti kinnipidamisasutuses ja et seejärel viiakse ta üle Szombathely kinnipidamisasutusse, aga ei ole välistatud selle isiku hilisem üleviimine mõnda muusse kinnipidamisasutusse.
- 89 Neil asjaoludel tuleb vahistamismäärust täitval õigusasutusel kontrollida puudutatud isiku kinnipidamistingimusi ainult nimetatud kahes kinnipidamisasutuses.

Kinnipidamistingimuste kontroll

- 90 Kuivõrd liidu õiguses ei ole ette nähtud kinnipidamistingimuste miinimumnõudeid, siis tuleb osundada, nagu sai juba ka sedastatud 5. aprilli 2016. aasta kohtuotsuses Aranyosi ja Căldăraru (C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, punkt 90), et EIÕK artikkel 3 paneb selle riigi õigusasutustele, mille territooriumil kinnipidamine toimub, tegutsemiskohustuse, mis seisneb selle tagamises, et kõiki kinnipeetavaid hoitakse tingimustes, milles on garanteeritud inimväärikuse austamine, et karistuse täideviimise tingimused ei asetaks puudutatud isikut hädaolukorda või tekitaks talle selliseid kannatusi, mis ületavad kinnipidamisele paratamatult omased kannatused, ning et arvestades vangistusele esitatavaid praktilisi nõudeid, oleks kinnipeetavate tervis ja heaolu sobivalt tagatud (EIK 25. aprilli 2017. aasta kohtuotsus Rezmiņš jt vs. Rumeenia, CE:ECHR:2017:0425JUD006146712, § 72).
- 91 Selleks, et halb kohtlemine kuuluks EIÕK artikli 3 alla, peab see ületama teatud minimaalse raskuslävendi, mis sõltub kõigist kõne all olevatest asjaoludest, muu hulgas selle kohtlemise kestusest ja selle füüsilisest ja vaimsest toimest ning mõnikord ka kannatanu soost, vanusest ja tervislikust seisundist (EIK 20. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus Muršić vs. Horvaatia, CE:ECHR:2016:1020JUD000733413, §-d 97 ja 122).
- 92 Arvestades, kui oluline on ruumiline mõõde kinnipidamistingimuste üldhinnangu raames, tekitab tõik, et kinnipeetaval on ühiskongis vähem kui 3 m² isiklikku ruumi, kaaluka eelduse, et on rikutud EIÕK artiklit 3 (EIK 20. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus Muršić vs. Horvaatia, CE:ECHR:2016:1020JUD000733413, § 124).
- 93 Niisuguse kaaluka EIÕK artikli 3 rikkumise eelduse saab harilikult ümber lükata vaid siis, kui esiteks on isikliku ruumi piiramine allapoole 3m² suurust miinimumi lühiajaline, juhuslik ja harv, teiseks kaasneb sellega piisav liikumisvabadus väljaspool kongi ja sobivad kongivälised tegevused, ning kolmandaks on kinnipidamisasutuses üldiselt rahuldavad kinnipidamistingimused ja puudutatud isik ei ole allutatud muudele asjaoludele, mida peetakse halbu kinnipidamistingimusi raskendavateks asjaoludeks (EIK 20. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus Muršić vs. Horvaatia, CE:ECHR:2016:1020JUD000733413, § 138).
- 94 Käesoleval juhul on eelotsusetaotluse esitanud kohus ise seisukohal, et andmed, mis tal on Szombathely kinnipidamisasutuses valitsevate kinnipidamistingimuste kohta, kus isikul tuleb kindlasti kanda ära põhiosa talle Ungaris määratud vabadusekaotuslikust karistusest, võimaldavad välistada, et eksisteerib tegelik risk, et puudutatud isikule langeb osaks ebainimlik või alandav kohtlemine harta artikli 4 mõttes – tõdemus, mida ka ükski käesolevas menetluses osalenutest ei ole vaidlustanud.
- 95 Neil asjaoludel tuleb vahistamismäärust täitval õigusasutusel aga kontrollida, kas puudutatud isikul on selline risk Budapesti kinnipidamisasutuses.
- 96 Selles osas ei ole otsustav, et nimetatud kinnipidamisasutuses kinnipidamine on nähtud ette üksnes üleandmismenetluse kestel ega tohiks seetõttu põhimõtteliselt ületada kolme nädalat, nagu nähtub vahistamismääruse teinud liikmesriigi ametivõimude antud teabest.

- 97 Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikast tuleneb muidugi, et kinnipidamisperioodi kestus võib, nagu ilmneb juba ka käesoleva kohtuotsuse punktides 91 ja 93, olla üks asjakohane faktor, mida arvestada hindamisel, kui rasked olid kannatused ja alandus, mida kinnipeetaval halbade kinnipidamistingimuste tõttu taluda tuli (EIK 20. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus *Muršić vs. Horvaatia*, CE:ECHR:2016:1020JUD000733413, § 131).
- 98 Kinnipidamisperioodi suhteline lühidus ei välista aga üksinda automaatselt, et vaidlusalune kohtlemine võiks kuuluda EIÕK artikli 3 kohaldamisalasse, kui muudest asjaoludest piisab, et see nimetatud sätte alla hõlmata.
- 99 Lisaks on Euroopa Inimõiguste Kohus otsustanud, et kui kinnipeetaval on väiksem kui 3 m² suurune isiklik ruum, siis võib mõnepäevase kinnipidamisaja võrdsustada lühiajalise ajavahemikuga, ja ligikaudu 20 päeva pikkust kinnipidamist, nagu aeg, mille vahistamismääruse teinud liikmesriigi ametivõimud põhikohtuasjas kavandanud on, ja mille puhul ei ole üldse välistatud, et seda võidakse pikendada, kui esineb „seda nõudvaid asjaolusid“, mida ei ole rohkem täpsustatud, ei saa pidada lühikeseks ajavahemikuks (vt selle kohta EIK 20. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus *Muršić vs. Horvaatia*, CE:ECHR:2016:1020JUD000733413, §-d 146, 152 ja 154).
- 100 Eelöeldust tuleneb, et niisugustes tingimustes kinnipidamise ajutisus või toimumine vahepeatusena muusse kinnipidamisasutusse üleviimisel ei saa üksinda välistada, et puudub igasugune tegelik ebainimliku või alandava kohtlemise risk harta artikli 4 tähenduses.
- 101 Neil asjaoludel, ehkki vahistamismäärust täitev õigusasutus on arvamusel, et talle teada olevast teabest ei piisa, et võimaldada üleandmise kohta otsust langetada, võib ta, nagu sai märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 63, taotleda vahistamismääruse teinud õigusasutuselt raamotsuse artikli 15 lõike 2 kohaselt, et talle saadetak kiiresti vajalikku lisateavet, et saada täpsem pilt konkreetsete ja täpsete kinnipidamistingimuste kohta, millesse puudutatud isik kõnealuses vanglas satub.
- 102 Kõnesoleval juhtumil ilmneb Euroopa Kohtule esitatud teabest, et Ungari ametiasutused ei ole vastanud 78 küsimusele, mis neile 10. jaanuaril 2018 saatis Bremeni prokuratuur vastavalt eelotsusetaotluse esitanud kohtu 9. jaanuari 2018. aasta määrusele, ja mis puudutavad kinnipidamistingimusi Budapesti kinnipidamisasutuses ja mis tahes muus kinnipidamisasutuses, kuhu puudutatud isik võidakse vanglakaristust kandma paigutada.
- 103 Kuigi mitu neist küsimustest on eraldivõetuna asjakohased, et kontrollida puudutatud isiku konkreetseid ja täpseid kinnipidamistingimusi käesoleva kohtuotsuse punktis 93 käsitletud asjaolusid arvestades, näib siiski, nagu ka kohtujurist sisuliselt oma ettepaneku punktis 76 märkis, et arvestades küsimuste hulka ja ulatust, kuivõrd neis on silmas peetud kõiki kinnipidamisasutusi, kuhu puudutatud isik võidakse paigutada, ning nende küsimuste sisu, mis katab kinnipidamise niisuguseid aspekte, mis ei ole käesolevas asjas teostatava kontrolli seisukohast ilmselgelt asjasse puutuvad, näiteks muu hulgas usu praktiseerimine, suitsetamise võimalikkus, võimalus rõivaid pesta, võimalus panna ribikardinaid või ruloosid kongi akna ette, siis oli vahistamismääruse teinud õigusasutusel praktikas võimatu anda tarvilikku vastust, eriti arvestades lühikest tähtaega, mis on raamotsuse artiklis 17 Euroopa vahistamismääruse täitmiseks ette nähtud.
- 104 Niisugune taotlus, mis halvab Euroopa vahistamismääruse täitmise, ei sobi kokku lojaalse koostöö põhimõttega, mis on sätestatud ELL artikli 4 lõike 3 esimeses lõigus ja mille vaimus peab toimuma vahistamismäärust täitvate õigusasutuste ja vahistamismääruse teinud õigusasutuste vaheline dialoog muu hulgas teabe edastamisel raamotsuse artikli 15 lõigete 2 ja 3 rakendamise käigus.

- 105 Kohtuistungil teatas Bremeni prokuratuur, et ta ei ole üleüldse saanud seda tüüpi teabenõuetele vastust, ehkki on neid süstemaatiliselt saatnud kolme vahistamismääruse teinud liikmesriigi, sealhulgas Ungari ametiasutustele. See prokuratuur täpsustas, et niisuguse praktika tõttu ei ole prokuratuur, kuivõrd see kohus ei ole enam üleandmise heaks kiitnud, enam täitnud ühtegi Euroopa vahistamismäärust, mille on teinud mõni nende kolme liikmesriigi õigusasutus.
- 106 Samas on aga selge, et 10. jaanuari 2018. aasta küsimustele vastuseks andsid Ungari ametivõimud oma 20. septembri 2017. aasta ja 27. märtsi 2018. aasta kirjades kinnitusi, et puudutatud isikule ei saa Ungaris kinnipidamise tõttu osaks mingit ebainimlikku ega alandavat kohtlemist harta artikli 4 tähenduses, sõltumata sellest, missuguses kinnipidamisasutuses teda kinni peetakse.
- 107 Seega tuleb kontrollida, kas ja millises ulatuses võib vahistamismäärust täitev õigusasutus sellist kinnitust arvestada, kui ta teeb otsust puudutatud isiku üleandmise kohta.

Vahistamismääruse teinud liikmesriigi ametiasutuste kinnituste arvessevõtmine

- 108 Olgu meenutatud, et raamotsuse artikli 15 lõike 2 järgi on vahistamismäärust täitval õigusasutusel sõnaselgelt lubatud, juhul kui ta leiab, et vahistamismääruse teinud liikmesriigi edastatud teave on üleandmise otsustamiseks ebapiisav, taotleda, et talle saadetak kiiresti vajalikku lisateavet. Lisaks võib vahistamismääruse teinud õigusasutus raamotsuse artikli 15 lõike 3 järgi alati edastada täitvale õigusasutusele mis tahes vajalikku lisateavet.
- 109 ELL artikli 4 lõike 3 esimeses lõigus sätestatud lojaalse koostöö põhimõtte kohaselt abistavad liit ja liikmesriigid täielikus vastastikuses austuses üksteist aluslepingutest tulenevate ülesannete täitmisel (6. septembri 2016. aasta kohtuotsus Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, punkt 42).
- 110 Nende sätete kohaselt võivad vahistamismäärust täitev ja vahistamismääruse teinud õigusasutus vastavalt paluda teavet või anda kinnitusi, mis puudutavad konkreetseid ja täpseid kinnipidamistingimusi, milles puudutatud isikut vahistamismääruse teinud liikmesriigis kavatsetakse kinni pidada.
- 111 Vahistamismääruse teinud liikmesriigi pädevate ametiasutuste kinnitus, et puudutatud isikule ei saa osaks ebainimlik või alandav kohtlemine konkreetsete ja täpsete kinnipidamistingimuste tõttu, sõltumata sellest, millises kinnipidamisasutuses teda vahistamismääruse teinud liikmesriigis vanglakaristust kandma paigutatakse, on asjaolu, mida vahistamismäärust täitev õigusasutus ei saa ignoreerida. Nimelt, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 64 juba märkis, on niisuguse kinnituse rikkumisele, kuivõrd kinnitus on selle andjale siduv, võimalik tugineda selle kinnituse andja vastu vahistamismääruse teinud liikmesriigi kohtus.
- 112 Kui selline kinnitus on antud või vähemasti vahistamismääruse teinud õigusasutuse poolt heaks kiidetud – kui vaja siis pärast seda, kui vahistamismääruse teinud liikmesriigi keskasutuselt või ühelt keskasutustest raamotsuse artikli 7 tähenduses on palutud abi –, tuleb vahistamismäärust täitval õigusasutusel, arvestades liikmesriikide õigusasutuste vahel valitsema pidavat vastastikust usaldust, millel rajaneb Euroopa vahistamismääruse süsteem, usaldada vahistamismääruse teinud õigusasutust: vähemasti siis, kui puudub mis tahes konkreetne asjaolu, mis võimaldaks asuda seisukohale, et kinnipidamistingimused mõnes konkreetses kinnipidamisasutuses on harta artikliga 4 vastuolus.
- 113 Ungari justiitsministeeriumi 20. septembri 2017. aasta kinnitust, mida ta kordas 27. märtsil 2018, ja mille kohaselt puudutatud isikule ei lasta osaks saada mingit ebainimlikku ega alandavat kohtlemist tema kinnipidamistingimuste tõttu Ungaris, ei ole aga kõnesoleval juhtumil andnud ega heaks kiitnud vahistamismääruse teinud õigusasutus, mida Ungari valitsus ka kohtuistungil sõnaselgelt kinnitas.

- 114 Kuna kõnesolev kinnitus ei tule õigusasutuselt, siis tuleb selle kinnitusega antud tagatise kaal kindlaks teha kõigile vahistamismäärust täitvale õigusasutusele teada olevatele asjaoludele tervik hinnangut andes.
- 115 Sellega seoses olgu märgitud, et Ungari justiitsministeeriumi antud kinnitust näib kinnitavat Bremeni prokuratuurile teada olev teave. Nimelt märkis viimane kohtuistungil, vastuseks Euroopa Kohtu küsimusele, et need asjaolud, mis tulenevad eelkõige kogemusest, mis saadi üleandmismenetluses, mis viidi läbi enne 5. aprilli 2016. aasta kohtuotsuse Aranyosi ja Căldăraru (C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198) kuulutamist, võimaldavad tal asuda seisukohale, et kinnipidamistingimused Budapesti kinnipidamisasutuses, kus ajutiselt enne muusse kinnipidamisasutusse üleviimist hoitakse kõiki isikuid, kelle kohta on tehtud Euroopa vahistamismäärus, ei ole harta artikliga 4 vastuolus.
- 116 Neil asjaoludel näib puudutatud isiku Ungari ametivõimudele üleandmine olevat harta artikli 4 alusel lubatud, mida aga tuleb siiski kontrollida eelotsusetaotluse esitanud kohtul.
- 117 Kõiki eespool esitatud kaalutlusi arvestades tuleb vastata esitatud küsimustele, et raamotsuse artikli 1 lõiget 3, artiklit 5 ja artikli 6 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et kui vahistamismäärust täitvale õigusasutusele on teada asjaolud, mis kinnitavad, et vahistamismääruse teinud liikmesriigi kinnipidamisasutuste kinnipidamistingimustes esinevad süsteemsed või üldised puudused – asjaolud, mille täpsust tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul kontrollida, arvestades kõiki kättesaadavaid ajakohastatud andmeid –, siis:
- ei või vahistamismäärust täitev õigusasutus ainult seetõttu, et vahistamismääruse teinud liikmesriigis on olemas kaebavõimalus, mille raames isik saab oma kinnipidamistingimused vaidlustada, välistada, et eksisteerib tegelik risk, et isikule, kelle kohta on vabadusekaotusliku karistuse täitmisele pööramiseks tehtud Euroopa vahistamismäärus, saab osaks ebainimlik või alandav kohtlemine harta artikli 4 tähenduses; täitev õigusasutus võib aga sellise kaebavõimaluse olemasolu puudutatud isiku üleandmist otsustades arvesse võtta;
 - vahistamismäärust täitval õigusasutusel tuleb kontrollida kinnipidamistingimusi ainult neis kinnipidamisasutustes, mille kohta on teada, et seal puudutatud isikut tõenäoliselt kinni peetakse, sealhulgas ajutiselt või vahepeatusena enne muusse kinnipidamisasutusse üleviimist;
 - vahistamismäärust täitev õigusasutus peab sellega seoses kontrollima ainult puudutatud isiku konkreetseid ja täpseid kinnipidamistingimusi, mis on ajakohased selle kindlaksmääramisel, kas esineb ebainimliku või alandava kohtlemise risk harta artikli 4 tähenduses;
 - vahistamismäärust täitev õigusasutus võib võtta arvesse teavet, mille on esitanud muud vahistamismääruse teinud liikmesriigi asutused kui vahistamismääruse teinud õigusasutus, näiteks eelkõige kinnitusi, et puudutatud isikule ei lange osaks ebainimlikku ega alandavat kohtlemist harta artikli 4 tähenduses.

Kohtukulud

- 118 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK) artikli 1 lõiget 3, artiklit 5 ja artikli 6 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii,

et kui vahistamismäärust täitvale õigusasutusele on teada asjaolud, mis kinnitavad, et vahistamismääruse teinud liikmesriigi kinnipidamisasutuste kinnipidamistingimustes esinevad süsteemsed või üldised puudused – asjaolud, mille täpsust tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtul kontrollida, arvestades kõiki kättesaadavaid ajakohastatud andmeid –, siis:

- ei või vahistamismäärust täitev õigusasutus ainult seetõttu, et vahistamismääruse teinud liikmesriigis on olemas kaebavõimalus, mille raames isik saab oma kinnipidamistingimused vaidlustada, välistada, et eksisteerib tegelik risk, et isikule, kelle kohta on vabadusekaotusliku karistuse täitmisele pööramiseks tehtud Euroopa vahistamismäärus, saab osaks ebainimlik või alandav kohtlemine Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 4 tähenduses; täitev õigusasutus võib aga sellise kaebavõimaluse olemasolu puudutatud isiku üleandmist otsustades arvesse võtta;
- vahistamismäärust täitval õigusasutusel tuleb kontrollida kinnipidamistingimusi ainult neis kinnipidamisasutustes, mille kohta on teada, et seal puudutatud isikut tõenäoliselt kinni peetakse, sealhulgas ajutiselt või vahepeatusena enne muusse kinnipidamisasutusse üleviimist;
- vahistamismäärust täitev õigusasutus peab sellega seoses kontrollima ainult puudutatud isiku konkreetseid ja täpseid kinnipidamistingimusi, mis on asjakohased selle kindlaksmääramisel, kas esineb ebainimliku või alandava kohtlemise risk Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 4 tähenduses;
- vahistamismäärust täitev õigusasutus võib võtta arvesse teavet, mille on esitanud muud vahistamismääruse teinud liikmesriigi asutused kui vahistamismääruse teinud õigusasutus, näiteks eelkõige kinnitusi, et puudutatud isikule ei lange osaks ebainimlikku ega alandavat kohtlemist Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 4 tähenduses.

Allkirjad